

AVKF végzett hallgatói lekérdezés 2013

Beszámoló

Vác 2014. január 31.

Készítette: Krisztián Viktor - Tamáska Máté

N=318

Az évenként megismételt online felmérés célja, hogy az elmúlt években végzett hallgatók munkaerő piaci tapasztalatait összegyűjtse (végzettek: 2008, 2010, 2012). A felmérés módszertani háttere a korábbi évekhez képest nem változott, így annak ismertetésétől itt eltekintünk. Úgyszintén nem elemezzük a végzett hallgatók szociokulturális hátterét (kibocsátó család, középiskola stb.), mivel ezekről a 2012-es elemzés részletesen szólt, ahhoz képest pedig az ideai adatok nem mutatnak lényeges eltérést.

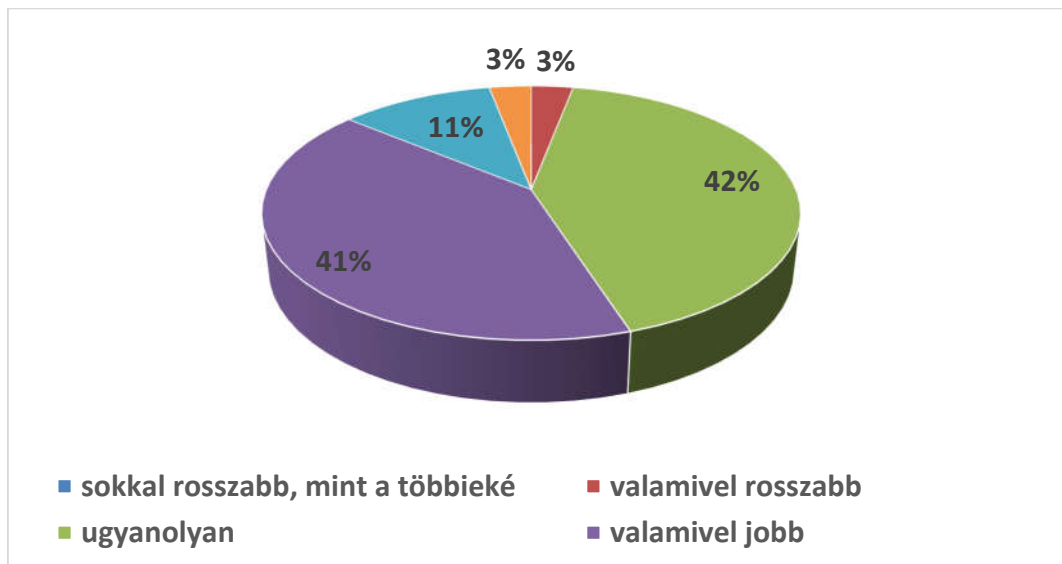
Az alaplistán 1802 cím szerepelt, de ennek jó harmada nem volt élő, tehát a tényleges alapsokaság 1200 fő körülire tehető. Ehhez képest a 318 elemszámú mintakifejezetten jó válaszolási aránynak tekinthető, bár a minta tényleges válaszolás ehhez képes kisebb értéket mutat, 294 főt (kb. 8 százalék azok aránya ugyanis, akik az alapadatokon túl szinte semmilyen mezőt nem töltöttek ki). Az azonban kevésbé jó eredmény, hogy noha hetven százaléka a válaszadóknak tud az alumni/öregdiák szervezetről, csupán 5% tag. A következő években érdemes lenne ennek okát feltárni és egy aktívabb öregdiák hálózatot felépíteni. A válaszadók zömét a 2010-ben végzettek adják, 44 százalékkal. A2008-ban, tehát immár négy éve végzett hallgatók viszonylag magas válaszolási készsége (89 fő) is figyelemre méltó.

Abszolutórium éve

	Populáció	Minta
2008	38,1%	28%
2010	37,5%	44%
2012	24,3%	26%
nem válaszolt	0,0	2%
	100	100%

Legaktívabbnak a szociálpedagógus hallgatók bizonyultak, ami természetesen összefügg azzal, ők a teljes alappopuláció 30 százalékát teszik ki, de ehhez képest is felülreprezentáltak, mivel a válaszolók között 39 százalékkal szerepelnek. Őket követi az óvodapedagógus (31%, német nemzetiségi szakiránnyal együtt 36%), majd a tanító (16%, szakirányokkal 20%). A levelezősök és a nappalisok 40-60 aránya az alappopulációhoz képest a volt nappalisok nagyobb aktivitását mutatja (alappopuláció aránya: 30-70 százalék). A nappali tagozatosok közül majdnem mindenki (90%) államilag finanszírozott formában tanulhatott a főiskolán, a levelezősöknél ez az arány csak 50%, illetve 10% vegyesen.

1. ábra: Tanulmányi eredmény másokhoz viszonyítva (önbesorolás; százalék):

Forrás: AVKF végzett hallgatók 2013. tavasz (N=318, érdemben válaszolók)

A tanulmányi eredményeik saját megítélése jobbra húz, azaz átlagos, illetve az átlagosnál valamivel jobban teljesítő diákok válaszoltak a kérdőívre (akárcsak az aktív hallgatóknál). Tanulmányi átlagukat a többség jónak, illetve jelesnek értékelte, negyven százalék pedig úgy gondolta, hogy ez az eredmény jobb, mint a többieké, 10 százalék szerint pedig sokkal jobb. Azt mondhatjuk tehát, hogy a válaszadási hajlandóság összefügg a főiskolán elért eredményességgel, egyben pedig azt is, hogy a minta válaszai az átlagosnál jobban teljesítő diákok munkahelyi eredményességét mutatja. A hallgatók fele közvetlenül az abszolutórium után a diplomáját is megszerezte, a többeknél ez a nyelvvizsga hiánya miatt nem történt meg. Sajnos elég magas azok aránya, akiknek a válaszadás pillanatáig sem volt meg a nyelvvizsgája (a késlekedők 44%-a). A tendencia azonban biztató. A frissen abszolutóriumot szerettek között még 60 % a nyelvvizsga hiánya miatt diplomával nem rendelkezők aránya, a 2010-ben abszolváltaknál már csak 45%, míg a 2008-as évfolyamnál mindössze 17%. Ez a céltudatosság is megerősíti, hogy a kérdőívre válaszolók az elkötelezettebb, tanulni képes hallgatói kört reprezentálja. A késlekedők többsége (80%) azonban a diploma megszerzése nélkül is kilépett a munkaerőpiacra (azok, akik nem azoknak majdnem a fele 2012-ben, tehát a felmérés évében kapta kézhez az abszolutóriumát). Az abszolutóriummal dolgozóknak megint csak az abszolút többségénél (80%) gondot okozott a diploma hiánya, sőt kb. 50 fő esetében komoly problémát.

A végzett diákok zöme első diplomáját, illetve abszolutóriumát vehette kézbe 2008, 2010 és 2012 években (239 fő, 75%) és azóta sem tanult tovább (258 fő, 81%). Az aktív hallgatókhoz képest a végzeteknél alacsonyabb a továbbtanulási szándék is. Mindössze 60 fő, azaz a minta 18-20%-a szeretne továbbtanulni, egy részük az AVKF főiskolán (7% a minta egészéhez viszonyítva). A nyelvismeret azonban a megfelel az aktív hallgatói mintának. Az angol nyelv elsődleges idegen nyelv. Németül jóval többen vannak azok (25%), akik egyáltalán semmit sem értenek, de az angollal közel

megegyezik azok aránya, akik tudásukat magas szintűnek értékelik (6, illetve 5,5 százalék). Mindez valószínűsíthetően a német nemzetiség szakirányának tudható be. Az 2012-2013 aktív – jellemzően fiatalabb – és a végzett hallgatói minta közötti egyetlen lényeges különbség az orosz nyelv visszaszorulása, noha nem állíthatjuk, hogy ennek ismerete a legalapvetőbb szintnél lényegesen magasabb lett volna.

Álláskeresés formái

	volt állása az abszolutórium megszerzésekor N=157	nem volt állása N=113
álláshirdetésre jelentkezett	16%	31%
munkáltatónál jelentkezett pl. CV	26%	24%
karrieriroda	0%	0%
vállalkozó	0%	0%
gyakorlati helyén alkalmazták	14%	14%
tanári állás alapján	2%	0%
korábbi munkakapcsolat révén	13%	2%
egyéb személyes ismeretség révén	27%	25%
nincs válasz	2%	2%
	100%	100%

A következő kérdésblokk az elhelyezkedésre vonatkozott. A hallgatóknak a fele az abszolutórium megszerzésének a pillanatában is rendelkezett főállású munkaviszonnyal, tehát az ő esetükben a diploma legfeljebb megerősítette a munkaerő piaci státuszukat. Érdekes, hogy az államilag finanszírozott formában tanulóknál is ötven százalékos volt az állással rendelkezők aránya. A munkakeresésben a kb. 40 százalék volt azok aránya, akik ismeretlenül (álláshirdetésre, CV beküldésével) tudtak elhelyezkedni. A többieknek már korábban is volt kapcsolata a leendő munkahellyel. A főiskolai képzés kapcsán két adat kiemelendő: mintegy 10 százalékra tehető azok aránya, akik gyakorlati helyükön kaptak foglalkoztatást. Az abszolutórium megszerzésekor munkában lévők közül mindössze 20 százalék (28 fő) dolgozott a szakmán kívül, ami igen jó aránynak tekinthető. Körülbelül ugyanennyien voltak azok, akiknek határozott idejű szerződésük volt, tehát a többség biztos, szakmailag illő munkaerő piaci státusszal rendelkezett. A minta viszonylag tág időkerete (2008-2012) lehetőséget teremt arra, hogy megnézzük, romlottak-e a tanulás melletti munka arányszámai. Ilyen tendencia azonban nem rajzolódik ki. Sem az államilag támogatottak (ahol a munkával rendelkezők aránya rendre 40% körül mozog a három évfolyamban), sem a költségtérítésekénél (ahol 80 % ez az arány). Nem történt lényeges változás a megszerzett állás stabilitásában sem. Igaz ugyan, hogy a 2012-es évfolyamon belül a határozatlan szerződéssel rendelkezők aránya kis mértékben emelkedett, de ez még a statisztikai hibahatár körüli különbség.

Az állással nem rendelkezők abszolút többsége a diploma után azonnal állást keresett (csupán 15-en maradtak otthon, jellemzően kismamák). Az elhelyezkedési mutatók kifejezetten jónak mondhatók. Azonnal talált munkát 35% (45 fő), keresés után 55% (70 fő). A szakok, évfolyamok és finanszírozási formák között nincsen lényeges különbség. Egy-egy végzős hallgató viszonylag kevés, tíznél kevesebb potenciális munkahellyel vette fel a kapcsolatot, jelentős részüket 2-5 állásinterjú illetve személyes bemutatkozás után fel is vették. Az abszolutórium idején munkával rendelkezőkhöz képest valamivel

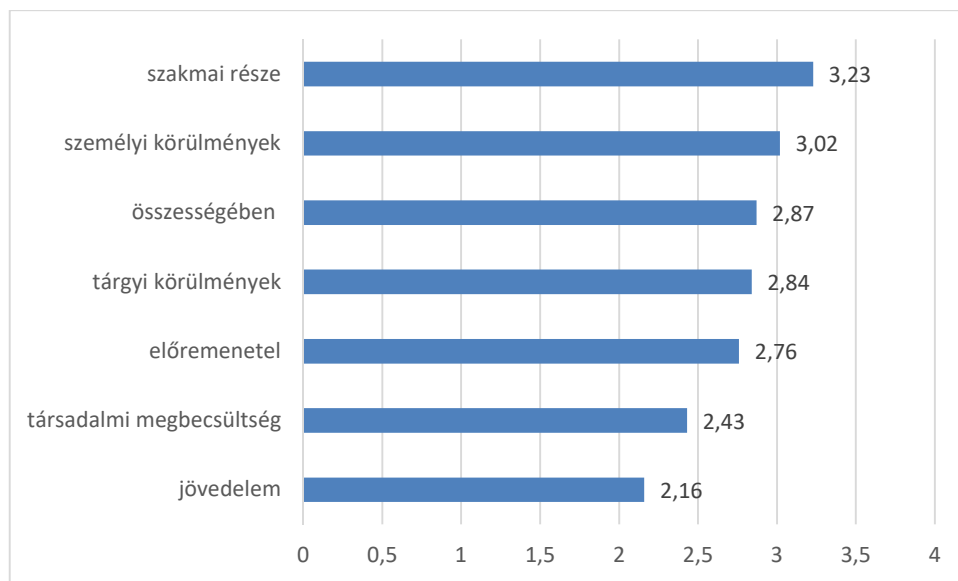
magasabb, közel 60%-os azoknak az aránya, akik nem személyes (életrajz beküldése, álláshirdetés) kapcsolatok révén kaptak állást. A szakmai állások azonban ugyanúgy igen magas arányban jelennek meg. Jelentős különbség azonban, hogy a frissen állásba kerülők között 40 % azok aránya, akik határozott idejű szerződéssel rendelkeznek. Sajnos ez az arány az idő előrehaladtával is csak lassan változik, azaz a 2008-ban végzett, a végzés idején állással nem rendelkezők körében is 44% a határozott idejű szerződéssel rendelkezők aránya, ami nem sokkal jobb, mint a frissen végzetteké (52%). Megnéztük, hogy vajon a diploma (közvetlenül a nyelvvizsga) hiánya húzódnak-e meg a határozatlan idejű szerződések mögött. A statisztikai teszt azonban nem mutat ilyen összefüggést. Azt állíthatjuk tehát, hogy a képzés ideje alatt munkával nem rendelkező hallgatói csoport (függetlenül a tagozattól) munkaerő-piaci pozíciója a végzés után instabilabb, mint a munka mellett tanulóké. Egyben azt is állíthatjuk, hogy a személytelen munkakeresés önmagában is bizonytalanabb (határozott idejű) szerződéseket generál. Miközben a személyes kapcsolatokkal frissen elhelyezkedők 75 %-a határozatlan munkaszerződést írt alá, az informális mezőben mozgó végzettekénél ez az arány csupán 50%.

Összesen a mintába került válaszadók közül 224-en válaszolták azt, hogy a felmérés pillanatában volt munkahelyük, ez 80%-90%-os aránynak felel meg, további 31 főnek pedig már volt munkahelye a végzés óta. Ezek az adatok azt támasztják alá, hogy a főiskolán kiállított pedagógus diploma a jelen munkaerő piaci körülmények között jó elhelyezkedési esélyt biztosít. A munkahely és a képzés kapcsolatának erősségét mutatja, hogy a válaszadók 70 százaléka legalább közepes mértékben felhasználja az oktatás során szerzett ismereteit, de azok aránya is 50 százalék feletti, akik úgy nyilatkoztak, hogy nagymértékben vagy teljesen a főiskolán tanultak alapján végzik munkájukat. Ugyancsak ezt a dimenziót méri, hogy a pályaelhagyás – tehát azok aránya, akik teljesen már jellegű munkakörben dolgoznak – mindössze 20 százalék (40 fő). Továbbhaladva a munkaerő piaci adatok között, a fluktuáció mértékére kérdezett rá a felmérés (a minta egészében, tehát a diplomakor munkával rendelkezők és a frissen elhelyezkedettek esetében is). Bár a fluktuáció méréséhez a 0-6 éves visszatekintés nem tűnik elégségesnek, megállapítható, hogy az állások (még akkor is, ha egy részük határozott idejű is) állandóságot mutatnak. Hatvan százaléka az állásban lévőeknek a végzés óta nem cserélt munkahelyet, további 25 százalék csupán egyszer. Ez járhatott időszakos munkanélküliséggel, amit jelez, hogy 20%-a válaszadónak volt már munkanélküli a végzés óta, és nagy részük regisztráltatta is magát. A szakok és évfolyamok közötti nincsen lényeges különbség a munkanélküliségi rátában. A főiskoláról kikerülő szakemberek jellemzően az alkalmazotti státuszok alsóbb diplomás helyeit töltik be, állami munkahelyeken, illetve magyar zömmel tulajdonú cégeknél, alapítványoknál (a részben vagy teljesen a magánszektorban dolgozók aránya a válaszadók között 30%, 67 fő). Az átlagos munkahely 10-50 főt foglalkoztat, de jó egyharmadnyi munkavállaló ennél nagyobb helyeken dolgozik. Feltűnő, hogy a kisintézmények (2-9 fővel) igen alacsony számú említést kaptak, ami lenyomata az iskolai és szociális szférában lezajlott központosításoknak, összevonásoknak (20 fő). A jellemző munkahely az iskola, óvoda, bölcsőde (123 említés), második helyen a szociális intézmények állnak (55 említés). Vezető beosztásban csupán 31 fő dolgozik. Az átlagos kereset nem éri el a 100 000 forintot, a jobb bérek sem magasabbak 120-130 000 forintnál. Ennek ellenére a másodállás nem jellemző (csupán 20% körül mozog), még kevésbé a külföldi munkavállalás vagy annak szándéka.

A következő kérdésblokk a munkahelyi elégedettséget mérte, ahol a feltett kérdésekre 1-4 közötti értéket lehetett adni, a teljesen elégedetlen (1), elégedetlen (2), elégedett (3), teljesen elégedett (4). Noha nem matematikai értelemben vett számok ezek, de ordinális szinten értelmezhető

különbségeket fejeznek ki – s mivel a szórás mindenhol közel azonos, 0,8 körüli volt – az összehasonlíthatóság kedvéért átlagokban jelenítettük meg a válaszokat. Sorba rendezve az átlagokat az anyagi elégedetlenség a legfeltűnőbb, de még itt is – ha kis mértékben is – de a pozitív irányba billen a mérleg nyelve. Ezzel szorosan összefügghet a társadalmi megbecsültség alacsony értéke is, noha a kettő közötti különbség is jelzi, hogy a pedagógus szakma a társadalomban betöltött szerepéhez képest jelentősen alulfizetett. Mindez valószínűleg senki számára sem hordoz többlet információt az általánosan ismert tendenciákhoz képest. Sokkal inkább meglepő a tárgyi és személyi feltételekkel való mérsékelt elégedettség. Mindez további kutatásokat igényelne, pontosam, milyen hiányokat lehetnek ezek.

2. ábra: A munkával való elégedettség (1-4; átlagok):

Forrás: AVKF végzett hallgatók 2013. tavasz (N=318, érdemben válaszolók)

Végül az utolsó kérdésblokk a szakmai kompetenciákat mérte. Ezt a kérdésblokkot a munkáltatóknál is lekérdeztük, így az elemzésünkben arra is teszünk majd utalásokat. Erre az utolsó kérdésblokkra csupán a minta fele válaszolt (164 fő). A felsorolt kompetenciák osztályozásánál (1-5) kapcsán négyesnél rosszabb átlageredményt csupán öt kapott. A nyelvtudás, a mások irányítása, szakmai vezetése, a számítógépes ismeret és a kézügyesség. Ha belegondolunk, hogy ezek majd mindegyike (a kézügyességen kívül) hívó szó a versenyszféra jól fizető pozícióiban, felrajzolódik a pedagógus pálya sajátos világa. Érdekes módon viszonylag alacsony eredményt (4,4) kapott a munkaszervezés is, holott a napi szintű csoport, osztályfelügyelet, irányítás ugyancsak sok szervezési feladatot igényel, nem különben a szociálpedagógiai munka. Itt inkább arról lehet szó, hogy a válaszadók a munkaszervezés alatt elsősorban a munkahelyi dolgozók összefogását értették. A legmagasabbra értékelt kompetencia a tolerancia (4,8) – ez megint csak olyan készség, amely a versenyszférában nem feltétlenül szükséges. Az önálló munkavégzés, az emberi konfliktusok kezelése, a beszédkészség magas átlaga jelzi, hogy a pedagógusi munkakör napi eszközárát. Az adatok alapján elkészítettük a hiánylistát is, amely azt mutatja, hogy a szükséges és a munkába álláskor rendelkezésre álló kompetenciákban, hol éreztek hiányt a hallgatók (akiknek java része természetesen már dolgozott a diploma megszerzésekor). A hiányok egy része a legfontosabbnak érzett kompetenciáknál

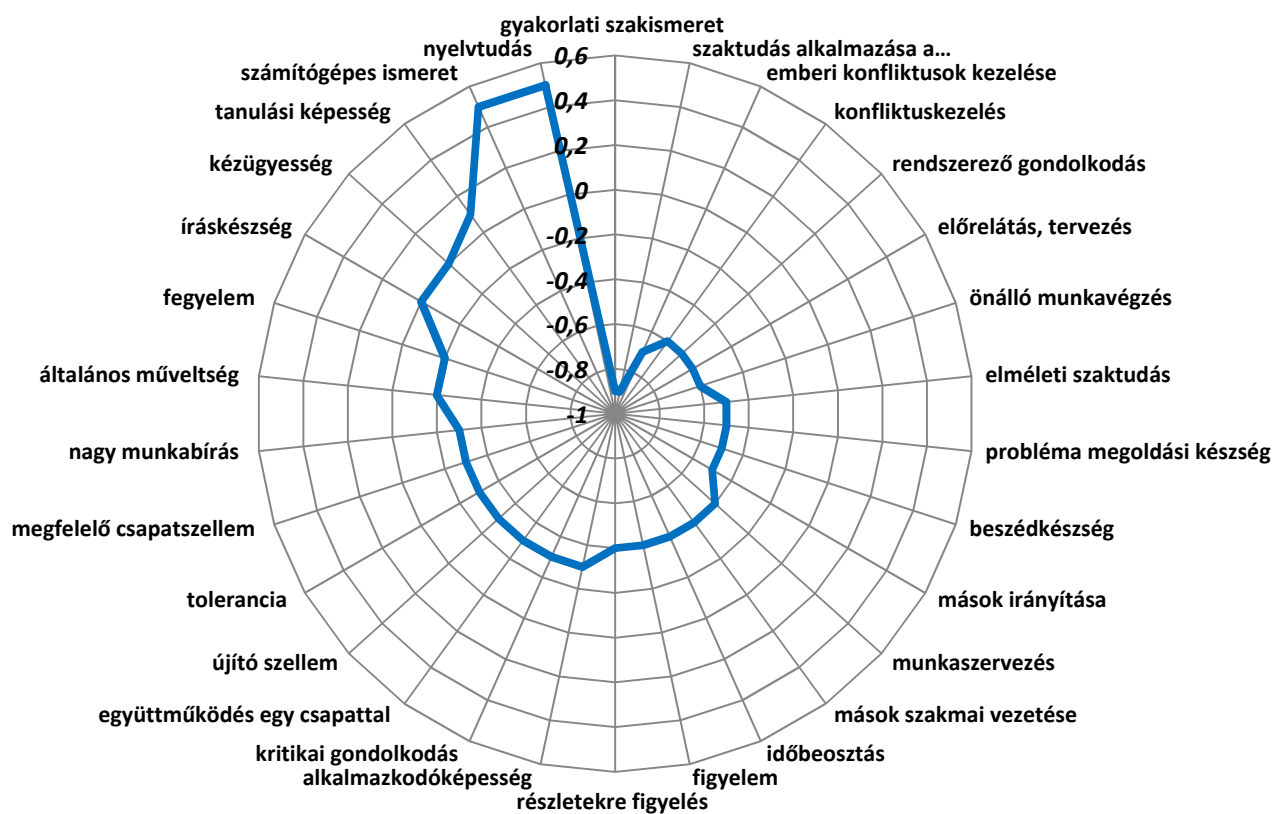
jelentkezett, az emberi konfliktusok kezelésénél, az önálló munkavégzésnél. A gyakorlati szakismeret azon hiány, amelyre a munkáltatók is a legnagyobb számban utaltak. Érdekes módon azonban megjelenik a rendszerező gondolkodás hiánya is, amire pedig a főiskolai évek tanulmányai sokkal inkább fel kellene készítsék a hallgatókat, mint a gyakorlati munkára, amelyet végső soron csak az adott munkahelyen fognak tudni elsajátítani. A pozitív értékeknél – tehát, ahol „túl” felkészültnek érezték magukat a végzetek – néhány a munka szempontjából kevésbé fontos készség áll: nyelvtudás, számítógépes ismeret. Megjelenik az írás és a tanulási készség is. Ezek a kompetenciák a hallgatói munka alapegységei, amelyek ilyen mennyiségben nyilvánvalóan nem szükségesek az igen jelentős részben szóbeliségi viszonyrendszerben zajló munka világában. (Legalábbis erre utal, hogy a beszéd-készséget fontosabbnak tartották, mint az írást.). Ha a munkáltatói válaszokat is figyelembe vesszük, részben hasonló adatokat kapunk (2012-es felmérés). A gyakorlati munka, az ismeretek gyakorlati alkalmazása markáns pályakezdő hiánykompetenciaként értékelődik. Ugyancsak problémaként jelenik meg az önálló munkavégzés, az időbeosztás és a munkaszervezés. Úgy tűnik, hogy a munkáltatók az alkalmazottaktól nagyobb fokú önmenedzselést várnak el. Bár a munkáltatók a számítógépes ismereten túl egyetlen kompetenciánál sem érezték túlképzettnek a friss diplomásokat, a tanulási készség, általános műveltség, tolerancia terén viszonylag kis hiányt éreztek. Mindezek megint csak azok a tulajdonságok, amelyek zömekifejezetten a főiskolai lét világához kapcsolódik.

Kompetenciák

	ennyire szükséges	ennyire rendelkezett	különbség
gyakorlati szakismeret	4,7	3,8	-0,9
szaktudás alkalmazása a gyakorlatban	4,6	3,8	-0,9
emberi konfliktusok kezelése	4,8	4,1	-0,7
konfliktuskezelés	4,6	4,0	-0,6
rendszerező gondolkodás	4,7	4,1	-0,6
előrelátás, tervezés	4,6	4,0	-0,6
önálló munkavégzés	4,8	4,2	-0,6
elméleti szaktudás	4,5	4,0	-0,5
probléma megoldási készség	4,7	4,2	-0,5
beszéd-készség	4,8	4,3	-0,5
mások irányítása	3,5	3,0	-0,5
munkaszervezés	4,4	4,0	-0,4
mások szakmai vezetése	3,4	3,0	-0,4
időbeosztás	4,5	4,1	-0,4
figyelem	4,6	4,2	-0,4
részletekre figyelés	4,5	4,1	-0,4
alkalmazkodóképesség	4,7	4,4	-0,3
kritikai gondolkodás	4,0	3,7	-0,3
együttműködés egy csapattal	4,7	4,4	-0,3
újító szellem	4,1	3,8	-0,3

tolerancia	4,8	4,5	-0,3
megfelelő csapatszellem	4,5	4,2	-0,3
nagy munkabírás	4,7	4,4	-0,3
általános műveltség	4,4	4,2	-0,2
fegyelem	4,6	4,4	-0,2
íráskészség	4,4	4,4	0,0
kézügyesség	3,8	3,8	0,0
tanulási képesség	4,3	4,4	0,1
számítógépes ismeret	3,5	4,0	0,5
nyelvtudás	2,4	2,9	0,5

Érzékelt kompetencia különbségek (Rendelkezik-Szükséges)

Forrás: AVKF végzett hallgatók 2013. tavasz (N=318, érdemben válaszolók)

Összefoglalva az eredményeket megállapíthatjuk, hogy az AVKF végzett hallgatói könnyen beilleszkedtek a munka világába. A szakmai lemorzsolódás nem jelentős, a főiskolai képzés és a munkahely között világos kapcsolat mutatható ki. A készségek kapcsán a főiskola az általános műveltségi kompetenciák fejlesztésében a leghatékonyabb, emellett – talán a főiskolai oktatás hatásaként is – a munkavállalók tolerancia szintje elfogadható. A gyakorlat hiánya önmagában érthető (hiszen itt jellegzetes pályakezdő kompetencia hiányról van szó, bár tény, hogy a minta fele voltaképpen nem tekinthető de facto pályakezdőnek). Az viszont további átgondolást igényelne, hogy a munkaszervezési kompetenciák (pl. időbeosztás, konfliktuskezelés) kapcsán, miért ilyen nagy a hiányérzet.